

Halina Śledzik-Kamińska, Ludwik Kamiński, J. Kościuk, St. Medeksza

Świdnica, woj. wałbrzyskie, ul.
Zamkowa

Informator Archeologiczny : badania 12, 261-263

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Główne wykopy o łącznej powierzchni 33 m², założone zostały w dolnym rejonie zamku na przedłużeniu zeszłorocznych. Uzyskano dwa ciągi profilów: jeden równoległy do muru czołowego długości 16,5 m, drugi prostopadły o długości 12 m.

Najciekawsze wyniki osiągnięto w wykopie IV/78, o wymiarach 9 x 2 m. Pod warstwą humusu odkryto wylewkę wapienną grubości 10-20 cm, która zajmowała wschodnią stronę wykopu i ciągnęła się na długości 6 m. Wylewka stykała się z odsłoniętym, poprzecznie biegnącym murem zachowanym do wysokości 70-80 cm od stopy /nie był on ujmowany dotychczas na żadnych planach ani wzmiankowany w literaturze dotyczącej Zamku Pienińskiego/. Od tego muru w kierunku muru czołowego biegła ściana zbudowana prawdopodobnie z desek, której zwęglone szczątki uchwycono w rzucie poziomym na odcinku około 1 m jak i na profilu poprzecznym. Z tego też miejsca pochodzi 12 żelaznych gwoździ, typowych dla średniowiecza. Odkryte resztki konstrukcji pozwalają sądzić, iż są to pozostałości budynku, którego podłozę tworzyła wylewka wapienna, ścianę południową mur kamienny, pozostałe zaś ściany zbudowane były z drewna. Jednocześnie założono wykop sondażowy 3 x 2 m, w środkowym rejonie zamku. Teren ten zostanie objęty szczegółowszymi studiami w przyszłych sezonach badawczych.

Materiał zabytkowy stanowią liczne fragmenty naczyń ceramicznych przeważnie z XII wieku oraz zabytki metalowe m.in. mały fragment brązowej buławki. Ponadto prowadzone były badania powierzchniowe, którymi objęto cały stok Góry Zamkowej. Stwierdzono, że na wierzchołku Góry Zamkowej, na jej południowej grani istniał mur, którego nikłe resztki są bardzo słabo widoczne. Mur ten chronił zabudowania wewnątrz zamku przed atakiem od strony wyżej położonego Ostrego Wierchu. Odkrycie to w znacznej mierze uzupełnia plan zamku publikowanego w 1863 roku przez Szczęsnego Morawskiego, a zmienia poglądy współczesnych historyków architektury militarnej na temat typu Zamku Pienińskiego.

Badania będą kontynuowane.

Materiały oraz dokumentacja po opracowaniu będzie przechowywana w Okręgowym Muzeum w Nowym Sączu.

ŚWIDNICA
woj. wałbrzyskie
ul. Zamkowa

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwa-
torski
we Wrocławiu

Badania prowadzili mgr Halina Śledzik-Kamińska i Ludwik Kamiński /autor opracowania/ przy współpracy architektów - dr. dr. J. Kościuka i St. Medekazy z Instytutu Historii Architektury, Sztuki

i Techniki Politechniki Wrocławskiej. Finansował Świdnicki Ośrodek Kultury. Trzeci sezon badań. Zamek XIV-XVII wiek.

Kontynuowano eksplorację nawarstwień w wykopach położonych przy zachodnim skrzydle klasztoru przy równoczesnym zwiększeniu ich powierzchni w związku z planowaną ekspozycją reliktyw architektonicznych zamku. Odkryty tutaj zachodni mur obwodowy zamku, włączony w linię obronnego muru miejskiego, rozpoznano na długości 44 m /wykopy 3, 9, 17, 18/ i ustalono jego zasięg w kierunku północnym, zlokalizowaniem północno-zachodniego narożnika obwodu /wykopy 18, 17/. Mur zbudowany z łamanego kamienia granitowego na zaprawie wapiennej, szerokości 1,0 - 2,2 m, zalegał na 0,4 - 1,2 m, a poziom jego posadowienia - 4,6 m /wykop 3/ od powierzchni. Na zewnątrz zachodniego muru obwodowego odkryto mur, rozpoznany na długości około 60 m, będący cembrowiną fosi /wykopy 3, 9, 17, 18, 28/. Biegnie on skośnie do muru obwodowego, z którym się styka przy północno-zachodnim narożniku obwodu zamku. Mur zbudowany z łamanego kamienia granitowego na zaprawie wapiennej, natomiast odkryte na wysokości 0,7 - 1,3 m lico zewnętrzne wykonano z ciosów granitowych, spoinowanych zaprawą cementową. Cembrowina zalega na głębokości 0,9 - 1,2 m od powierzchni, a szerokość jej wynosi 1,3 - 1,5 m.

W wykopach na zachodnim skrzydle klasztoru eksplorowano nawarstwienia nowożytnie, głównie o charakterze niwelacyjnym, do głębokości około 3 m. Z sondażowego rozpoznania stratygrafii /wykop 3/ wynika, iż najstarsza warstwa, prawdopodobnie współczesna wzniesienia zachodniego muru obwodowego, datowana jest materiałem ceramicznym na wiek XIV-XV. Występuje ona na głębokości poniżej 3 m.

Rozpoznano przebieg północnego muru obwodowego w części narożnikowej na odcinku 7 m, a muru wschodniego 29 m.

Brak danych do wytyczenia południowej linii obwodu obronnego zamku. Obecny zasięg zachodniego i wschodniego muru obwodowego w kierunku południowym ustalono na wysokości południowego skrzydła klasztoru /wykopy 9, 16/.

Odległość między odkrytymi odcinkami zachodniego i wschodniego muru obwodowego, określająca szerokość obwodu wynosi 40-42 m, zmniejsza się nieznacznie w kierunku południowym. Niepełną długość obwodu obronnego wyznacza 44 m odcinek zachodniego muru obwodowego.

W celu rozpoznania zabudowy wnętrza obwodu zamkowego założono w obrębie dziedzica i pomieszczeń klasztornych 7 wykopów /numeracja 20-26/ o łącznej powierzchni 153 m².

W pomieszczeniu przyległym do muru wschodniego klasztoru, na głębokości 0,8 - 1,0 m odkryto wjazd na zamek, prowadzący od

strony miasta /wykop 26/. Z wjazdu przetrwała nawierzchnia brukowanej ulicy, szerokości 4 m, długości 4,5 m, z wyodrębnionym pośrodku rynsztokiem. Ulica wystąpiła tylko w obrębie zabudowy klasztornej, natomiast na zewnątrz uległa zniszczeniu wskutek niwelacji terenu po wzniesieniu klasztoru. Od północy równolegle do biegu ulicy odkryto relikw muru interpretowany jako południowy bok czworobocznej wieży. Stanowi on ciąg dalszy muru odkrytego na zewnątrz klasztoru /wykop 2/, związanego prostopadłe ze wschodnim murem obwodowym i wysuniętego 2 m przed jego lico zewnętrzne. Bok wieży ma 10,5 m długości. Z nawierzchnią ulicy łączy się bruk dziedzińca odkryty na dziedzińcu klasztornym /wykop 20, 24, 25/. Poziomowi jego zalegania odpowiadają skupiska bruku odkryte wewnątrz kościoła /wykop 14, 15/. Ten poziom dziedzińca należy łączyć z ostatnią fazą zabudowy zamkowej. Odkryto również fragment starszego bruku, zalegający około 0,5 m poniżej najmłodszego bruku dziedzińca zamkowego /wykop 23/.

Rozplanowanie wnętrza obwodu zamku mimo znacznej ilości odkrytych relikwów architektonicznych nie zostało wystarczająco rozpoznane. W jego zabudowie wyróżnia się budowla usytuowana w północno-zachodnim narożu obwodu, którą na długości 19 m dobudowano do zachodniego muru obwodowego. Niepełna szerokość tej budowli mierzona wzdłuż południowego muru wynosi 15 m /wykop 17, 21/. Budowę przedziela w połowie poprzeczny mur. Fragment innej budowli, szerokości 6,5 m, dostawionej do wschodniego muru obwodowego odsłonięto podczas ubiegłorocznych badań w kościele św. Antoniego /wykopy 8, 10, 11, 14/.

Pozostałe mury nie dają na obecnym etapie badań czytelnego obrazu rozplanowania zabudowy zamku. Spośród nich wyróżnia się zachowanym całkowicie półkolistym łukiem /otwór drzwiowy/ i fragmentem rozglifionego okna 10 m długości mur /wykop 4/.

Wydzielenie faz budowy założenia zamkowego będzie możliwe po zakończeniu rozwarstwienia murów.

Badania będą kontynuowane.

TYKOCIN
woj. białostockie

patrz
okres nowożytny

WARSZAWA-WILANÓW

patrz
wczesne średniowiecze

WITKÓW, gm. Szprotawa
woj. zielonogórskie
Stanowisko 6

Muzeum Ziemi Lubuskiej
w Zielonej Górze